

Centar za građansko obrazovanje

FONDOVI EVROPSKE UNIJE

Projekat "EU info Bus - na putu ka EU!" finansira se iz komunikacionog budžeta Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, a sprovodi ga Centar za građansko obrazovanje (CGO) u saradnji sa fondacijom Friedrich Ebert i NVO Natura.

Kroz politiku solidarnosti, Evropska unija svake godine izdvaja značajna sredstva iz zajedničkog budžeta za pomoć manje razvijenim regionima i državama članicama. Međutim, određeni fondovi za razvoj EU namijenjeni su i državama koje nijesu njene članice, kao što su države kandidati i potencijalni kandidati.

U septembru 2004, Evropska komisija predložila je uspostavljanje novog instrumenta za pretpripru pmoć (Instrument for Pre-Accession Assistance - IPA 2007-2013), koji je namijenjen pružanju podrške zemljama kandidatima za članstvo u EU, kao i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU.

IPA je jedinstven pretpripru instrument EU za budžetsko razdoblje od 2007. do 2013, koji objedinjuje dosadašnje pretpripru instrumente: PHARE, SAPARD, ISPA, CARDS.

Crna Gora dobija finansijsku pomoć Evropske unije od 1998. Evropska unija je između 1998. i 2010. opredijelila preko 408.5 miliona € Crnoj Gori.

Od 1998. do 2006. u ovaj iznos uključena je pomoć EU kroz CARDS program, vrijedna 277.2 miliona €.

Godine 2007. CARDS je zamijenjen Instrumentom za pretpristupnu pomoć (IPA), koji će trajati do 2013.

IPA se sastoji od sljedećih pet komponenti:

- Komponenta I (Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija) je dostupna zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU;
- Komponenta II (Prekogranična saradnja) je dostupna zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU;
- Komponenta III (Regionalni razvoj) je dostupna samo zemljama kandidatima za članstvo u EU;
- Komponenta IV (Razvoj ljudskih resursa) je dostupna samo zemljama kandidatima za članstvo u EU;
- Komponenta V (Ruralni razvoj) je dostupna samo zemljama kandidatima za članstvo u EU;

Crna Gora već aktivno koristi pomoć u okviru komponente I i II, dok su joj komponente III, IV i V dostupne, ali će biti operativne tek kada dobije akreditaciju za Decentralizovani implementacioni sistem (DIS).

Komponenta I

IPA komponenta I (Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija), koja je poznata i kao Nacionalni program za Crnu Goru, usmjerena je na ključne političke kriterijume kao što su reforma pravosuđa i javne administracije, izgradnja institucija, borba protiv korupcije i organizovanog kriminala. Finansijska pomoć je, takođe, obezbjeđena civilnom društvu. Kada su u pitanju ekonomski i drugi uslovi članstva, IPA programi su koncentrisani na podršku

reformama i jačanju administrativnih kapaciteta u oblastima kao što su unutrašnje tržište, životna sredina, transport, statistika, obrazovanje, zapošljavanje i socijalna inkluzija.

Crna Gora je dobila 131.3 miliona € kroz IPA pomoć od 2007. do 2010. (pogledajte tabelu dolje).

Komponenta II

Crna Gora učestvuje u četiri prekogranična IPA programa sa susjednim zapadno-balkanskim zemljama (Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Srbija). Takođe, Crna Gora učestvuje i u IPA Adriatic prekograničnom programu sa državama članicama i u transnacionalnim programima saradnje: South-East Europe i Mediterranean koji se realizuju u okviru Evropskog regionalog razvojnog fonda.

Pomoć Crnoj Gori je dostupna i kroz Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava (2008: 0,3 miliona €; 2009: 0,51 miliona €; 2010: 0,4 miliona €).

Decentralizovani implementacioni sistem (DIS)

Sve zemlje koje imaju cilj da postanu države članice Evropske unije treba da, u određenom trenutku,

Do sada je kroz IPA program za Crnu Goru izdvojeno:

GODINA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAL
Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija	27,490,504	28,112,552	28,632,179	29,238,823	29,843,599	16,346,471	5,296,035	164,960,163
Prekogranična saradnja	3,909,496	4,487,448	4,667,821	4,282,690	4,310,344	4,338,551	4,418,687	30,415,037
Regionalni razvoj	0	0	0	0	0	8,000,000	15,200,000	23,200,000
Razvoj ljudskih resursa	0	0	0	0	0	2,800,000	2,900,000	5,700,000
Ruralni razvoj	0	0	0	0		3,300,000	7,600,000	10,900,000
Total	31,400,000	32,600,000	33,300,000	33,521,513	34,153,943	34,785,022	35,414,722	235,175,200

pripreme svoju upravu za upravljanje pretpristupnim fondovima na decentralizovan način. Stoga je presudno važna priprema za preuzimanje vlasništva nad upravljanjem programima koji se finansiraju iz sredstava Evropske unije.

Decentralizovani sistem implementacije (DIS) znači da se odgovornost za realizaciju programa IPA prenosi sa Evropske komisije na institucije Vlade Crne Gore. Samim procesom se dolazi do institucionalnog jačanja države, a dobijanje akreditacije od strane Evropske komisije, predstavlja izraz povjerenja Evropske komisije u uspostavljeni sistem. Time bi se u budućnosti, kada Crna Gora postane članica EU, obezbijedilo uspješno korišćenje strukturnih i kohezivnih fondova. Osnovni uslov za prelazak na tzv. Decentralizovani implementacioni sistem je izgradnja kapaciteta i osnivanje struktura čije je formiranje propisano aktima kojima se reguliše IPA, kao i Okvirnim sporazumom. Uspostavljanjem DIS-a, država korisnica IPA fondova postaje vlasnik cjelokupnog procesa upravljanja pomoći.

Projektima u okviru IPA komponenti III, IV i V, koji odgovaraju budućim strukturnim fondovima u oblasti zapošljavanja, socijalne i regionalne politike i ruralnog razvoja, biće upravljano od strane Crne Gore.

Centar za građansko obrazovanje

Njegoševa 36, I sprat

81 000 Podgorica

Tel/faks: 020 665 112, 665 327

email: info@cgo-cce.org

www.cgo-cce.org

Izradu ovog lifleta finansirala je Evropska unija, preko Delegacije EU u Crnoj Gori. Stavovi iznijeti u ovom lifletu predstavljaju stavove autora, i ne mogu se smatrati stavovima donatora koji su finansijski podržali projekat.